

Sygn. VPa 314/11

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 maja 2013 roku

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim,

Wydział V w składzie:

Przewodniczący: SSO Beata Łapińska

Sędziowie: SSO Magdalena Marczyńska, SSR del. Urszula Sipińska-Sęk (spr.)

Protokolant: sekr.sądowy Anna Fijołek

po rozpoznaniu w dniu 28 maja 2013 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa J. K.

przeciwko (...) w R.

o odszkodowanie

na skutek apelacji pozwanego (...) w R.

od wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie IV Wydziału Pracy

z dnia 27 października 2011r.

sygn. IV P 211/11

I. zmienia zaskarżony wyrok w punktach "1", "3" i "4" w ten sposób, że:

oddala powództwo i nie obciąża powoda J. K. kosztami zastępstwa procesowego;

II. nie obciąża powoda J. K. kosztami postępowania za instancję odwoławczą.

Sygn. akt V Pa 314/11

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 17 sierpnia 2011 roku wniesionym przeciwko (...) S.A. – Oddział Kopalnia (...) powód J. K. wniósł o zasądzenie na jego rzecz łącznie kwoty 9.044,16 złotych z tytułu odszkodowania za zaniżenie przez pracodawcę ilości należnych akcji pozwanej spółki oraz tytułem odszkodowania za utraconą dywidendę od utraconych akcji. Ponadto wniósł o zasądzenie kosztów procesu.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości jako przedawnionego i zasądzenie kosztów procesu.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 27 października 2011 roku, wydanym w sprawie IV P 211/11, Sąd Rejonowy – Sąd Pracy w Bełchatowie zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 8.345,76 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 22 sierpnia 2011 roku do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałej, zasądził od pozwanego na rzecz powoda

kwotę 810 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 408 złotych tytułem zwrotu nieuiszczonych kosztów sądowych.

Postanowieniem z dnia 26 czerwca 2012 roku Sąd Okręgowy zawiesił postępowanie w sprawie na podstawie art. 178 k.p.c.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowią następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Rejonowego:

J. K. jest zatrudniony w (...) S.A. – Oddział Kopalnia (...) w R. od dnia 1 lipca 1988 roku na stanowisku rzemieślnika elektryka pracującego bezpośrednio w przodku.

W dniu 3 grudnia 1998 roku został dokonany akt komercjalizacji przedsiębiorstwa państwowego (...) w R. w spółkę akcyjną Skarbu Państwa. Na mocy aktu komercjalizacji (§ 9) uprawnionym pracownikom przysługuje prawo do nieodpłatnego nabycia do 15% akcji Spółki należącej do Skarbu Państwa na zasadach określonych w ustawie o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych i rozporządzeniu Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 roku w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych (Dz. U. Nr 33, poz. 200). Postanowieniem z dnia 22 grudnia 1998 roku Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. wpisał do rejestru handlowego (...) S.A. w R.. W związku z komercjalizacją Przedsiębiorstwa Państwowego Kopalnia (...) powstała (...) S.A. Kapitał zakładowy spółki wynosi 1.145.000.000 złotych i dzielił się na 114.500.000 akcji imiennych. W dniu 8 lutego 1999 r. została zawarta pomiędzy Skarbem Państwa a Kopalnią (...) S.A. w R. umowa zlecenia nr (...) na wykonanie czynności technicznych związanych z nieodpłatnym udostępnieniem akcji uprawnionym pracownikom, w której pozwana spółka zobowiązała się m. in. do przyjęcia świadczeń uprawnionych pracowników w terminie do 22 czerwca 1999 roku, sporządzenia ostatecznej listy uprawnionych i powiadomienia ministra o ich liczbie oraz przyjmowania i rozpatrywania reklamacji dotyczących pominięcia uprawnionego na liście lub sprostowania danych dotyczących okresu zatrudnienia w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym.

W dniu 16 marca 2005 roku powód zawarł ze Skarbem Państwa umowę nr (...) nieodpłatnego zbycia (...) akcji (...) o wartości nominalnej 10 złotych każda. W dniu 3 czerwca 2009 roku Komisja Weryfikacyjna rozpatrzyła wniosek powoda i uznała, że w okresie od lipca 1988 roku do 3 maja 1989 roku oraz od 6 listopada 1990 roku do 14 stycznia 2007 roku pracował on jako rzemieślnik zatrudniony na odkrywce bezpośrednio w przodku stale i pełnym wymiarze czasu pracy wykonując prace elektryczne.

W pozwanej kopalni obowiązuje Zakładowy Układ Zbiorowy ((...)) (...) z dnia 1 września 1992 roku. Pozwana Spółka nie kwalifikowała stanowisk pracy, na których zatrudniony był powód, do stanowisk pracy, na których praca zaliczana była w wymiarze półtorakrotnym. Na skutek braku kwalifikowania stanowisk powód został zaliczony do 7 grupy uprawnionych pracowników, wyodrębnionej ze względu na łączny okres zatrudnienia w przedsiębiorstwie państwowym i Spółce.

Protokołem Dodatkowym Nr (...) z dnia 27 października 2006 roku zmieniono obowiązujący w (...) B. (...), m.in. w zakresie określania stanowisk i kategorii zaszeregowania pracowników kopalni zatrudnionych na stanowiskach robotniczych i nierobotniczych. Według nowej regulacji wewnętrznej powód wykonywał pracę górniczą w wymiarze półtorarotnym w rozumieniu przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty z dnia 23 grudnia 1994 roku (Dz. U. z 1995r. Nr 2, poz. 8).

Z dokonanej w dniu 16 listopada 2006 roku przez strony układu zbiorowego (stronę związkową i pracodawcę) wykładni postanowień zawartych w Protokole Dodatkowym Nr (...) do (...) Pracy (...) z dnia 1 września 1992 roku wynika, iż wolą stron przy podpisywaniu przedmiotowego Protokołu, z uwagi na upływ terminów do składania

reklamacji, co do okresu zatrudnienia w Spółce, nie było stwarzanie podstaw do weryfikowania uprawnień pracowników do zrealizowanego prawa do nieodpłatnego nabycia akcji (...) S.A.

Przy uwzględnieniu przelicznika 1,5 staż pracy do akcji wynosił na dzień 29 września 2004 roku 22 lata i 11 miesięcy. Takie przeliczenie stażu pracy uprawniało powoda do (...) akcji. Uchwała Walnego Zgromadzenia z dnia 31 października 2010 roku określiła, że kwota 238.160.000 złotych została przeznaczona na wypłatę dywidendy.

W 2008 roku Kopalnia po raz pierwszy wypłaciła dywidendę w wysokości po 2,08 złotych brutto za akcje. W dniu lipca 2010 roku została zawarta przez Skarb Państwa i powoda umowa zmiany akcji.

W dniu 1 września 2010 roku została zarejestrowana spółka (...) S.A. połączenia (...) S.A. do Spółki (...) S.A.

W 2010 roku akcje (...) S.A. w R. uległy konwersji na akcje (...). Po konwersji akcji (...) S.A. w R., na akcje (...) S.A. powód otrzymał 1030 akcji, natomiast gdyby prawidłowo zostało zakwalifikowane jego stanowisko pracy, to otrzymałby 1390 akcji.

Na dzień orzekania wartość akcji (...) na rynku notowań wyniosła 20,80 złotych za akcje.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że powództwo zasługuje na uwzględnienie co kwoty 8.345,76 złotych.

Wskazał, że uprawnienia pracowników komercjalizowanego przedsiębiorstwa do nieodpłatnego i nabycia akcji wynikają z art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 roku o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (tekst jedn. Dz. U. z 2002 r. Nr 171 poz. 1397 ze zm.). Z przepisu tego wynika, że uprawnionym pracownikom przysługuje prawo do nieodpłatnego nabycia, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3. Natomiast zbycie akcji odbywa się w grupach wyodrębnionych ze względu na okresy zatrudnienia uprawnionych pracowników w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym i spółce powstałej w wyniku komercjalizacji (art. 36 ust. 4). Uprawnieni pracownicy mogli skorzystać z prawa do nabycia akcji nieodpłatnie, o ile w ciągu sześciu miesięcy od dnia wpisania spółki do rejestru złożą pisemne oświadczenie o zamiarze nabycia akcji. Nie złożenie oświadczenia w powyższym terminie powodowało utratę prawa do nieodpłatnego nabycia akcji (art. 38 ust. 1 ustawy).

Dalej podniósł, że zasady podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalenie liczby akcji przypadających na każdą z tych grup, tryb nabywania akcji przez uprawnionych pracowników zawarte zostało w wydanym z upoważnienia ww. ustawy rozporządzeniu Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 33, poz. 200). Na podstawie tego rozporządzenia uprawnieni pracownicy nabywali akcje Skarbu Państwa w równej liczbie w ramach grupy wyodrębnionej ze względu na łączny okres zatrudnienia w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym i w spółce powstałej w wyniku komercjalizacji tego przedsiębiorstwa. Zaliczenie uprawnionych pracowników do określonej grupy następuje zaś na podstawie udokumentowanego okresu zatrudnienia, a do komercjalizowanego przedsiębiorstwa państwowego i do spółki powstałej w wyniku komercjalizacji należy obowiązek wydania zaświadczeń o okresie zatrudnienia, decydującym o zaliczeniu danego pracownika do odpowiedniej grupy osób uprawnionych pod względem liczby akcji (§ 2 ust. 2). Ustalenie okresu zatrudniania uprawnionych pracowników dokonywane było przy tym przy uwzględnieniu współczynników korygujących, stosowanych do wyliczenia okresów zatrudnienia do celów emerytalnych - § 2 ust. 3 ww. rozporządzenia, które zostało zastąpione rozporządzeniem z dnia 29 stycznia 2003 roku (Dz. U. Nr 35 poz. 303).

Przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury pracownikom zatrudnionym pod ziemią oraz w kopalniach siarki lub węgla brunatnego zalicza się w wymiarze półtorakrotnym okresy pracy na obszarze Państwa Polskiego w przodkach bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji transporcie obudów maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy pogłębieniu szybów i robotach szybowych, a to na podstawie art. 37 ust 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2004r., Nr , poz. 353 ze zm.).

W ocenie Sądu Rejonowego odpowiedzialność za utratę przez uprawnionego pracownika prawa do akcji, będącą następstwem niewłaściwego wykonania obowiązków przez podmioty, do których należało przeprowadzenie procesu nieodpłatnego zbywania akcji, jest odpowiedzialnością kontraktową, której podstawę prawną stanowi art. 471 k.c. w zw. z art. 300 k.p. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2004 roku, I PK 291/03, OSNP 2004/23/397).

Za bezsporne uznał, że powód został naliczony do 7 grupy wyodrębnionej ze względu na łączny okres zatrudnienia w przedsiębiorstwie państwowym i Spółce. Na osobę uprawnioną zaliczoną do 7 grupy przypadają (...) akcje Spółki. Przy uwzględnieniu przelicznika 1,5 do stażu pracy powód zostałby zaliczony do 9 grupy uprawnionych pracowników, w której przypadają (...) akcje na pracownika, po konwersji akcji powodowi przysługiwałoby 1390 sztuk. Z okoliczności sprawy wynika przy tym, że pozwana spółka dokonała wadliwego ustalenia okresu zatrudnienia powoda, uprawniającego go do nieodpłatnego nabycia akcji spółki, bowiem nieprawidłowo określiła charakter pracy górniczej wykonywanej przez powoda i nie zaliczyła w wymiarze półtora krotnym okresu pracy wykonywanej przez niego do okresu zatrudnienia uprawniającego do nieodpłatnego nabycia akcji mimo, iż zobowiązywały ją do tego obowiązujące wyżej cytowane przepisy. Zasady ustalania tego okresu wynikały z norm powszechnie obowiązujących, tj. rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników, zmienionego następnie rozporządzeniem Ministra Skarbu Państwa z dnia 29 stycznia 2003 roku oraz z art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Z powyższych norm jednoznacznie wynika, iż przy ustalaniu okresów zatrudnienia powoda należało przyjąć okres zatrudnienia w wymiarze półtorakrotnym. Prawidłowe ustalenie okresu zatrudnienia skutkowałoby zatem przyznaniem powodowi (...), a nie (...) akcji. Po konwersji różnica w należnych powodowi akcjach wynosiła 360 sztuk.

Sąd I instancji stwierdził, że zachowanie pozwanej spółki należało ocenić jako naruszenie obiektywnego obowiązku uczciwego postępowania, mającego znaczenie w stosunkach między pracownikiem a pracodawcą z uwagi na dysproporcje ich pozycji w stosunkach pracowniczych.

Dokonując oceny wartości należnego powodowi odszkodowania z tytułu zaniżonej ilości akcji Sąd Rejonowy uznał, że jego wysokość w obecnej sytuacji zmieniła się, co nie pozostaje bez wpływu na wartość odszkodowania za zaniżoną ilość akcji. Dokonana konsolidacja polegająca na połączeniu grupy kapitałowej spowodowała przeliczenie posiadanych przez pracowników akcji, której pełnomocnik pozwanego w sposób merytoryczny nie zakwestionował. Takie stanowisko profesjonalnego pełnomocnika pozwanego spowodowało, że wyliczenie współczynnika korygującego ilość akcji zostało oparte na wyliczeniu dokonany przez pełnomocnika powoda, dając w ostatecznym rozrachunku 1390 sztuk akcji. Po odliczeniu należnej ilości akcji od ilości otrzymanej powodowi należało się 360 sztuk akcji grupy kapitałowej. Powyższe akcje nie mają jednolitej wartości i są w ogólnym obiegu giełdowym. Ponieważ w dniu zamiany akcji cena ta sięgała 22,80 złotych i była wyższa od wartości akcji z dnia orzekania, który wyniósł 20,80 złotych, należało w ocenie sądu zastosować stawkę wartości akcji obowiązującej w dniu orzekania co zamknęło wartość odszkodowania na kwotę 7.509,60 złotych.

Dalej Sąd Rejonowy stwierdził, że według art. 347 k.s.h. akcjonariusze mają prawo do udział w zysku wskazanym w sprawozdaniu finansowych wydanym przez biegłego rewidenta, który został przeznaczony przez walne zgromadzenie do wypłaty akcjonariuszom (§ 1). Wielkość kwoty przeznaczonej przez Walne Zgromadzenie spółki na wypłatę dywidendy została określona na kwotę 238.160.000 złotych, co przy wydaniu 114.500.000 sztuk akcji daje kwotę 2,08 złotych przypadającej na 1 sztukę akcji. Prawo do udziału w zysku jest bezwzględny prawem majątkowym akcjonariusza, którego nie można pozbawić ani statutem ani uchwałą walnego zgromadzenia. Warunkiem realizacji prawa do dywidendy jest, więc wskazanie zysku przez spółkę, która to okoliczność w przedmiotowej sprawie nie budzi wątpliwości. Udział akcjonariusza w zysku (dywidenda) jakiej akcji (prawo do akcji) przynosi zgodnie z jego swym społeczno-gospodarczym przeznaczeniem jest pożytkiem w rozumieniu art. 54 k.c., którego pozwany wobec nieprawidłowego wyliczenia stażu pracy pozbawił powoda.

Zdaniem Sądu Rejonowego w przedmiotowej sprawie istotne znaczenie miało ustalenie, w jakim zakresie pozwany ponosi odpowiedzialność za normalne następstwa działania względnie zaniechania. Według art. 361 k.c. zobowiązany ponosi odszkodowanie tylko za normalne działania lub zaniechania, z którego szkoda wynika.

Normalnym następstwem braku prawidłowej kwalifikacji stanowiska pracy powoda było przyznanie o 402 sztuk akcji mniej. Normalnym, więc następstwem tego działania jest pozbawienie powoda zysku – dywidendy za 2008 roku od utraconej ilości akcji, tym bardziej, że do chwili obecnej posiadał wcześniej przyznane akcje i ich nie pozbył się. Powód mógł, więc oczekiwać uzyskania dywidendy za utracone akcje. Nabycie akcji powoduje po stronie nabywcy nabycie praw i obowiązków względem spółki akcyjnej. Obok praw i obowiązków typu korporacyjnego powstają także prawa o charakterze czysto majątkowym. Takim prawem jest prawo do dywidendy. Prawo to nie jest, więc uzależnione od możliwości udziału w walnym zgromadzeniu, a fakt, że nabywca nie złożył akcji w spółce na tydzień przed datą walnego zgromadzenia, na którym dokonano podziału zysku nie pozbawia go prawa do dywidendy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2005 roku, II CK 162/05). Oznacza to, więc możliwość dochodzenia odszkodowania wynikającego z utraty prawa do dywidendy. Między utratą przez prawa do akcji, a utratą dywidendy występuje tym samym normalny (adekwatny) związek przyczynowy.

W dalszej części rozważań Sąd Rejonowy wskazał, że odpowiedzialność za utratę przez uprawnionego pracownika prawa do akcji, będąca następstwem niewłaściwego wykonania obowiązków przez podmioty, do których należało przeprowadzenie procesu nieodpłatnego zbywania akcji, jest odpowiedzialnością kontraktową, której podstawę prawną stanowi art. 471 k.c. w zw. z art. 300 k.p. Podstawa prawna roszczenia majątkowego określa termin jego przedawnienia (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 sierpnia 2007 roku, II PK 5/07, OSNP z 2008/19-20/285). W zakresie roszczeń dotyczących odszkodowania za utratę prawa do akcji brak jest szczególnych przepisów dotyczących przedawnienia roszczeń, tym samym do przedawnienia roszczeń powodów mają zastosowanie przepisy ogólne kodeksu cywilnego, bowiem wymagalność i przedawnienie roszczenia odszkodowawczego dochodzonego na zasadach ogólnych (art. 471 k.c.) ustalane są przy zastosowaniu reguł określonych w art. 117-125 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 1999 roku, III CRN 474/98, Wokanda 2000/2).

Zdaniem Sądu Rejonowego, do roszczenia zgłoszonego przez powoda ma zastosowanie 10-letni okres przedawnienia określony w art. 118 k.c.

Sąd Rejonowy uznał, że żądanie powoda dotyczące utraconych korzyści w postaci niewypłaconej dywidendy należy uznać za zasadne, bowiem powód wykazał, że zarówno w dacie wypłaty dywidendy do chwili obecnej jest posiadaczem całego pakietu przyznanych mu przez spółkę akcji.

Mając na uwadze powyższe rozważania i powołane w nich przepisy, Sąd zasądził na rzecz powoda kwotę 7.509,60 złotych tytułem odszkodowania za utracone akcje oraz kwotę 836,16 złotych tytułem odszkodowania za utraconą dywidendę, oddalając powództwo w zakresie dalej idącym.

O odsetkach Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. O kosztach procesu orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. wyrażającego zasadę odpowiedzialności za wynik procesu, ustalając ich wysokość na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).

O kosztach sądowych orzeczono na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005 roku (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.) zw. z art. 98 k.p.c. nakazując pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 408 złotych tytułem zwrotu nieuiszczonych kosztów sądowych, odpowiadającą opłacie od pozwu, której powód nie miał obowiązku uiścić.

Powyższy wyrok w całości zaskarżył apelacją pozwany. Wyrokowi zarzucił:

1) naruszenie prawa materialnego, to jest:

- art. 6 i art. 471 k.c. poprzez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że powód wykazał wysokość rzeczywiście poniesionej szkody oraz przez uznanie, że powód wykazał, że wartość jednej akcji pozwanego wynosi kwotę 22,80 złotych;

- niezastosowanie art. 291 § 1 k.p. i przyjęcie, że 3-letni termin przedawnienia z tego przepisu nie odnosi się do roszczeń odszkodowawczych związanych z nieodpłatnym zbyciem akcji;

2) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. – poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego.

Mając powyższe na uwadze, apelujący wniósł o zmianę wyroku i oddalenie powództwa w zaskarżonej części, bądź ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, w obu wypadkach o zasądzenie od powoda kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

zważył co następuje:

Apelacja jest uzasadniona, z uwagi na podniesiony zarzut przedawnienia roszczenia powoda.

Sąd Rejonowy wadliwie zastosował do dochodzonego przez powoda roszczenia odszkodowawczego 10-letni okres przedawnienia z art. 118 k.c.. Sąd Rejonowy wyszedł z założenia, iż roszczenie zgłoszone przez powoda nie wynika ze stosunku pracy lecz należy do roszczeń związanych ze stosunkiem pracy, co wyklucza zastosowanie art. 291 § 1 k.p. Jednocześnie z uwagi na odpowiedzialność odszkodowawczą pracodawcy opartą na przepisie art. 471 k.c., Sąd Rejonowy przyjął, iż to właśnie podstawa prawna roszczenia określa termin przedawnienia wynikający z art. 117 k.c.

Stanowisko to nie jest trafne. Sąd Najwyższy w uchwale Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego - Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych (zasada prawna) z 21 listopada 2012, sygn. akt I PZP 1/12, wydanej w analogicznej sprawie przesądził, że roszczenie o odszkodowanie od pracodawcy z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji ulega przedawnieniu na podstawie art. 291 § 1 k.p.

W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy podniósł, że obowiązki pracodawcy w zakresie procedury nieodpłatnego udostępniania akcji wynikają ze stosunku pracy, bowiem mają samodzielną podstawę w ustawie i w tym znaczeniu są niezależnie od umowy zawieranej przez Skarb Państwa z pracodawcą dla realizacji prawa pracowników do akcji. Uzasadnione jest zatem ostatecznie orzecznictwo przyjmujące, że roszczenie o odszkodowanie od pracodawcy z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji ulega przedawnieniu na zasadach określonych w art. 291 § 1 k.p. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 211/11, LEX nr 1214327; z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 213/11, LEX nr 1214328; z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 226/11, LEX nr 1214329; z dnia 14 czerwca 2012 roku, I PK 225/11, LEX nr 1219496).

Sąd Najwyższy przypomniał, że rozróżnienie na roszczenia ze stosunku pracy lub roszczenia z nim związane ma swą genezę w procedurze, a nie w prawie materialnym (por. wyrok Sądu Najwyższego z 4 lipca 2007 r., II PK 25/07, OSNP 2008 nr 17-18, poz. 251). Chodzi o procesowy zakres sprawy z zakresu prawa pracy, która obejmuje sprawy o roszczenia ze stosunku pracy lub z nim związane (art. 476 § 1 pkt 1 k.p.c.). Sprawa o odszkodowanie od pracodawcy za utracone akcje wskutek niedopełnienia jego własnych obowiązków jest rozpoznawana jako sprawa o roszczenie (odszkodowanie) ze stosunku pracy. Takiej sprawy między stronami by nie było, gdyby nie został naruszony indywidualny obowiązek pracodawcy ze stosunku pracy. Zachodzi więc bezpośrednio podmiotowe i przedmiotowe związanie ze stosunkiem pracy. Nie jest to spór, w którym stosunek pracy „stał się z okazją” do nabycia akcji, gdyż przedmiotem i podstawą faktyczną żądania odszkodowania było niewykonanie obowiązku pracodawcy.

Tylko niewykonanie (nienależyte wykonanie) obowiązku przez pracodawcę spowodowało, że pracownik nie otrzymał właściwej liczby akcji. Gdy roszczenie wynika ze stosunku pracy zawsze jest sprawą ze stosunku pracy. Ogólna zasada, że to podstawa prawna roszczenia określa termin przedawnienia sprawdza się więc dopiero po odpowiedzi na pytanie, z jakiego stosunku prawnego roszczenie wynika, a zatem jaka podstawa prawna stanowi podstawę odpowiedzialności odszkodowawczej.

To, że z mocy przepisów dotyczących nieodpłatnego nabycia akcji powstaje między uprawnionym a Skarbem Państwa oraz prywatyzowaną spółką stosunek prawny o charakterze cywilnym nie oznacza, że niweluje on zwykłe obowiązki pracodawcy wobec pracownika, przewidziane z mocy ustawy i rozporządzenia. Składają się one na treść stosunku pracy i wynikają z uprzedniego zatrudnienia. Ich legitymacji nie stanowi zlecenie jakie pracodawca zawiera ze Skarbem Państwa.

Sprawa z powództwa pracownika o odszkodowanie z tytułu zaniżenia przez pracodawcę liczby należnych akcji prywatyzowanego przedsiębiorstwa państwowego jest sprawą z zakresu prawa pracy w rozumieniu art. 476 § 1 pkt 1 k.p.c., ściśle związaną ze stosunkiem pracy, przede wszystkim dlatego że prawo do nieodpłatnego nabycia akcji przysługujących uprawnionym pracownikom, jak i ewentualne roszczenia odszkodowawcze o naprawienie szkody odpowiadającej równowartości nieprzydzielonych akcji, zależą od stażu zatrudnienia uprawnionego pracownika. Bez stosunku pracy i wymaganego stażu pracy w prywatyzowanym lub komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym oraz u ich następców prawnych wymienione roszczenia nie mogłyby powstać (por. wyrok z dnia 6 sierpnia 1998 r., III ZP 24/98, Sądu Najwyższego OSNP 1999 nr 17, poz. 545).

Również w poprzedniej uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 19 stycznia 2011 r., I PZP 5/10, OSNP 2011 nr 1516, poz. 199), Sąd Najwyższy stwierdził że przedawnienie roszczeń odszkodowawczych byłego pracownika przeciwko byłemu pracodawcy dotyczy regulacji prawa pracy, co wyklucza sięganie do terminów przedawnienia określonych przepisami Kodeksu cywilnego, które nawet w sprawach nieunormowanych przepisami prawa pracy mogą być stosowane jedynie odpowiednio (art. 300 KP). Sąd Najwyższy uznał, iż przedawnienie w takich przypadkach podlega regulacjom prawa pracy (art. 300 KP), co wyklucza „posiłkowe” sięganie do terminów przedawnienia wynikających z Kodeksu cywilnego. Wymaga to uwzględnienia zasady prawa pracy, z której wynika 3-letni termin przedawnienia nie tylko roszczeń ze stosunku pracy (art. 291 § 1 KP), ale także roszczeń ściśle związanych ze stosunkiem pracy w taki esencjonalnie nierozzerwalny sposób, że bez stosunku pracy i wymaganego stażu pracy w prywatyzowanym lub komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym poddane osądowi roszczenie odszkodowawcze nie mogłyby powstać.

Przenosząc te rozważania na grunt niniejszej sprawy należy uznać, że roszczenie odszkodowawcze powoda z tytułu utraconego prawa do akcji jako roszczenie ściśle związaną ze stosunkiem pracy, ulega przedawnieniu według reguł określonych w art. 291 § 1 k.p., a zatem z upływem 3 – letniego terminu od dnia jego wymagalności. Przedawnienie roszczenia o odszkodowanie z tytułu utraconych akcji skutkuje przedawnieniem roszczenia do dochodzenia dywidendy od utraconych akcji. Prawo do dywidendy jest bowiem prawem ściśle związanym z prawem do akcji. Oznacza to, że wygaśnięcie roszczenia o odszkodowanie za utracone akcje skutkuje wygaśnięciem prawa do dywidendy od tych akcji, jako prawa immamentnie związanego z prawem do akcji.

Stosownie do treści art. 291 § 1 k.p.c. roszczenia ze stosunku pracy ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Kodeks pracy nie precyzuje bliżej pojęcia „wymagalności”. Odpowiedzi na powyższe pytanie należy zatem szukać w wykładni art. 120 k.c. w zw. z art. 300 k. p., jak również w przepisie art. 455 k.c. Z porównania przepisów art. 291 § 1 k.p. i art. 120 § 1 k.c. wynika, że początek biegu przedawnienia został w nich unormowany podobnie. W kwestii wymagalności roszczeń, w tym roszczeń ze stosunku pracy, wypowiedział się wielokrotnie Sąd Najwyższy. I tak w wyroku z dnia 25 marca 1981 roku, I PRN 6/81, LEX nr 14578, Sąd Najwyższy stwierdził, iż bieg terminu przedawnienia ustanowiony w art. 291 § 1 k.p. liczyć należy od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. O wymagalności zaś roszczenia decyduje chwila, kiedy uprawniony mógł zażądać spełnienia świadczenia. W wyroku z dnia 14 czerwca 2012r. I PK 225/11 Sąd Najwyższy wypowiedział się, że bieg przedawnienia roszczenia o odszkodowanie z tytułu utraconego prawa do akcji należy liczyć od momentu zawarcia umowy nieodpłatnego nabycia akcji. Natomiast odnośnie roszczenia o odszkodowanie za utracone dywidendy należy

zweryfikować nie tylko to, czy te roszczenia przysługiwały powodowi w związku z potencjalnym przedawnieniem roszczenia głównego, ale także to, czy nie uległy one przedawnieniu na wyżej wymienionych zasadach, licząc od dat płatności poszczególnych corocznych dywidend.

Roszczenie powoda o wypłatę odszkodowania z tytułu utraconego prawa do akcji stało się wymagalne już z momentem zawarcia przez powoda ze Skarbem Państwa umowy o nieodpłatne nabycie akcji (...) Spółki Akcyjnej, co nastąpiło **w dniu 16 marca 2005 roku**, a nie z chwilą zawarcia protokołu dodatkowego do zakładowego układu zbiorowego pracy nr (...) z dnia 27 października 2006 r., który deklaratoryjnie „zweryfikował” pracę jaką powód wykonywał na stanowisku operatora spycharek maszyn wieloczynnościowych na odkrywce. Powód powinien sam „najlepiej” wiedzieć, że był zatrudniony na górniczym stanowisku pracy, a zatem nie był pozbawiony możliwości zaskarżenia wadliwego świadectwa pracy lub niewydania mu właściwego zaświadczenia o okresach pracy górniczej dla celów emerytalnych, a następnie dla celów nabycia należnej mu liczby akcji prywatyzowanego przedsiębiorstwa państwowego. Powód dla dochodzenia swoich roszczeń nie musiał oczekiwać na zawarcie protokołu dodatkowego do zakładowego układu zbiorowego pracy nr (...) z dnia 27 października 2006 r. To zatem już z dniem nabycia przez powoda akcji pracowniczych, czyli z dniem 16 marca 2005 roku rozpoczął bieg 3- letni termin przedawnienia tego roszczenia przewidziany art. 291&1 k.p. Roszczenie powoda o odszkodowanie z tytułu utraconego prawa do akcji uległo wobec powyższego przedawnieniu z dniem 16 marca 2008r.

Prawo do dywidendy jest zyskiem (korzyścią) od przysługującego prawa do akcji. Skoro roszczenie powoda o odszkodowanie za utracone akcje uległo przedawnieniu z dniem 16 marca 2008r., prawo do wypłaty dywidendy od tych utraconych akcji stało się wymagalne najpóźniej z tym dniem. A zatem prawo do dywidendy od utraconych akcji uległo przedawnieniu zgodnie z art. 291&1 k.p. najpóźniej z dniem 16 marca 2011r., czyli przed wytoczeniem powództwa.

Skuteczność podniesionego zarzutu przedawnienia skutkuje zmianą wyroku przez oddalenie powództwa jako przedawnionego. Z tych względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

Jedynie na marginesie Sąd sygnalizuje, że gdyby nie doszło do przedawnienia roszczeń odszkodowawczych powoda, to pozostałe zarzuty apelacyjne byłyby nieusprawiedliwione, ponieważ Sąd I instancji prawidłowo przyjął, że naprawienie szkody wynikającej z niewydania pracownikowi należnej liczby nieodpłatnych akcji prywatyzowanego lub komercjalizowanego przedsiębiorstwa państwowego lub utraconej części dywidendy wymaga wykazania z odpowiednio wysokim prawdopodobieństwem, że uprawniony pracownik byłby posiadaczem tych akcji w dacie ustalenia odszkodowania, co powód wystarczająco udowodnił, skoro nie wyzbył się otrzymanych akcji do dnia wyrokowania (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2008 r., II PZP 10/08, OSNP 2009 nr 9-10, poz. 112). Nie może podlegać dyskusji także to, że wedle wartości rynkowej (gieldowej) nieprzedawnionych „nieprzyznanych” pracownikowi akcji z chwili zamknięcia rozprawy należałoby zasądzić odszkodowanie pieniężne (art. 363&2 k.c. w zw. z art. 300 k.p. i art. 316 § 1 k.p.c.), skoro wcześniej był on pozbawiony potencjalnej możliwości zbycia akcji w jakimkolwiek innym terminie przed dniem orzekania.

Sąd Okręgowy na podstawie art. 102 k.p.c. odstąpił od obciążania powoda kosztami procesu za obydwie instancje. Sąd Okręgowy uznał, iż w rozważnym stanie faktycznym szczególną okoliczność, o której mowa w powołanym przepisie jest zmiana dotychczasowej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego w zakresie stosowania okresu przedawnienia roszczeń z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji, co nastąpiło dopiero w uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2012 roku w sprawie sygn. akt I PZP 1/12 , a zatem po wytoczeniu powództwa przez powoda. Z uwagi na złożoność zagadnienia prawnego przedawnienia roszczenia dochodzonego pozwem, wymagającego aż podjęcia przez Sąd Najwyższy uchwały poszerzonym składzie, należy przyjąć, iż występując z pozwem powód mógł być subiektywnie przekonany o słuszności żądania, które jednak ze względu na upływ terminu nie mogło zostać zaspokojone. Okoliczność ta uzasadnia zastosowanie w stosunku do powoda art. 102 k.p.c.

Sąd Okręgowy podziela w tym zakresie pogląd Sądu Apelacyjnego w Warszawie wyrażony w sprawie VI ACa 351/12, LEX nr 1220716, w której ten przyjął, iż szczególną okolicznością wskazaną w art. 102 k.p.c. może być

precedensowy charakter rozpoznawanej sprawy, albo też zmiana stanu prawnego zaszła w trakcie procesu. Taką szczególną okolicznością mogą być też rozbieżności w obowiązującym orzecznictwie.